

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 30. aprila 1925.

Stev. 16-17.

Proletariatu Slovenije! Delovnemu ljudstvu mest in vasi!

Vsak zaveden proletarec bo na prvi maj zapustil delo in šel na prvomajske shode in manifestacije, da na ta način demonstrira proti kapitalizmu in manifestira za socializem.

Letos proslavlja proletariat Jugoslavije prvi maj pod mnogo težjimi okolščinami nego pretekla leta. Industrijski proletariat Slovenije je ravno z ozirom na težki položaj sklenil, da izvede skupno manifestacijo prvega maja.

Le mariborsko socialpatriotsko vodstvo hoče preprečiti skupen nastop mariborskega proletariata tudi na dan prvega maja.

Z zakonom o zaščiti države v rokah, s celo vrsto drugih reakcionarnih in nasilnih odredb, oprt na militarizem in drugi državni aparat, izvršuje najhujše razredno, socialno in nacionalno reakcijo imperialistični, velikosrbski Pašič-Pribičevićev režim. Ta vlada potom vsega nasilnega aparata vedno brezobzirnejše, gospodarsko in finančno izsesava delavce, kmete in nesrbske narode. A ta režim imperialistične srbske buržuazije, monarhizma in militarizma je našel sedaj novega zaveznika v hrvatski republikanski kmečki stranki, katere buržuazno vodstvo je radi svojih koristi pustilo na cedilu kmečke in delavske množice. Pa tudi vodstvo Slov. ljudske stranke je pripravljeno, da za skledo leče, za koncesije klerikalni buržuaziji podpre PP vladu in izda interese kmetov in delavcev Slovenije ter nacionalne interese slovenskega naroda.

Reakcionarna večina beograjskega parlamenta — takozvani Narodni blok — je naložila težke davke na stradajoče delavstvo Stanovanjske najemnike hoče prepustiti samovolji hišnih gospodarjev. PP vlada je sklenila zakon, ki ukinja vsako svobodo tiska. Šolstvo in sodstvo hoče preurediti tako, da bi služilo vladajočemu režimu srbske buržuazije.

Režim preganja in zapira delavstvo, kapitalisti so v dejanju

večinoma že pogazili osemurni delovnik in druge odredbe o zaščiti delavcev. Brezposelnost se ne manjša, temveč z vsakim dnevom narašča. A brezposelni z družinami umirajo gladi, ker ne dobivajo nobene brezposelne podpore. PP vlada z njenim

svojih komisarjev in odlaganja volitev.

Tako hoče vladajoča srbijska buržuazija utrditi svoje interese in ohraniti sistem reakcije, militarizma in monarhizma z najbrezobzirnejšim zatiranjem in izsesavanjem ogromne večine prebivalstva —

„socialnim“ ministrom Zrjavom je hotela uvesti reakcionarni pravilnik za bratovske skladnice rudarskega in kovinarskega proletariata. Institucije, ki bi imele služiti delavskemu zavarovanju — delavsko zbornico in bolniško blagajno — hoče reakcionarni režim iztrgati delavski upravi in kontroli ter jih popolnoma podrediti sebi potom

delavcev, kmetov in zatiranih narodov. Sramotna kapitulacija opozicionalnih meščanskih ter kmečkih strank (HRSS) podpira ta sistem.

A kake so proletarske moči proti vsemu temu? Proletariat je faktično brez moči, nesposoben, da se brani, a še nesposobnejši, da napade. Revni kmetje, stalno goljufani po me-

ščanskih in mirotvornih kmečkih strankah, so isto tako brez moči.

Živo se čuti potreba po proletarski stranki, ki bi morala biti ideološko (miselno), organizacijsko in akcijsko močna in bojvena. A tako lahko kapitalizem z vsem svojim aparatom brez odpora od strani proletariata gazi vedno globlje v reakcijo.

Proletariat ni dovolj močan, da bi se boril proti ofenzivi kapitala, ki uničuje osemurnik, manjša plače, tepta tarifne pogodbe. Delavstvo ni sposobno, da bi se uspešno borilo proti brezposelnosti, druginji, obdavčenju delovnih slojev, za obrambo socialne zakonodaje. Zakaj? Ker je delavsko strokovno gibanje razbito v organizacijskem in akcijskem pogledu.

Dočim je fronta kapitalistov, veleposestnikov, reakcionarjev in zatiralcev enotna in čvrsta proti delavcem in kmetom, je politična in gospodarska fronta proletariata slaba, razbita.

A delavski razred je močan le tedaj, ako je strnjen v mogočno, enotno, bojveno disciplinirano armado, v enotne bojvene strokovne organizacije pod vodstvom bojvene proletarske stranke. In tako strnjen delavski razred je sposoben, da se v zvezi s kmeti uspešno bori proti kapitalizmu.

Zato mora razredno-zavedni proletariat na letošnji 1. maj

1. povedati jasno vsem zatiranim in izkoriščanim, da je potreben obstoj močne proletarske stranke, ki bo ne samo predstraža, ampak tudi središče, okrog katerega se bodo z zaupanjem zbirale vse zatirane množice mest in vasi v svrhu boja za osvobodjenje.

2. Manifestirati za enotno fronto delavcev, za enotnost strokovnega gibanja na podlagi razrednega boja, proletarske demokracije in svobode kritike. Dokler se to ne uresniči, ni govora o zmagovitem

24. IV. 1920 — 24. IV. 1925.

Pet let. Po Zaloški cesti je stopala množica delavcev, delavk in proletarske dece. Bila je v stavki. Glad jim je zvezal srca, glad jim je zvezal sile, da so šli iz svojih predmestnih stanovanj na ulice, da povedo, da so lačni in da zahtevajo kruha. Samo kruha. Ne lepih besed in prijaznih rok, ne lažljivih obetanj in puhlih blagoslovov ljubljanskih cerkev. Kruha, kruha so kričala izsušena usta, kruha! so dihala tesna prsa. Delavci, ki so osiveli v službi svojim gospodarjem, delavci, ki ustvarjajo vse, od otroških igrač do silnih turbin in tovarn, delavci, ki jim je v tem sistemu delež beda in trpljenje od mladosti do groba.

Delavke, ki so odšle iz šole z veselim upanjem v svet, polne nad v bodočnost, pa so spoznale, da je njihov svet rdeča tovarna s škilečimi okni, da je njihov dom prepojen venomer s simfonijo joka in solz. Delavke z velimi prsi. Na njih deca, deca, ki jim je suženjstvo stalo ob zibelkah, ko so se še smehljala njih usta, ne vedoč, zakaj in čemu.

Leto 1920. Glad v predmestjih. Stisnjene pesti, sklonjene glave z zastrtimi čeli in molica usta. O — molice sovraštvo, ki se ga ne čuje, le čuti. Gorje, komur grozi!

Toda tistega leta je sedel v Beogradu kot minister železnic maziljeni rimskokatoliški pop Korošec. Oznanjevalec in svečenik vere, ki uči ljubezen do bližnjega. Pa je začul, da so železničarji lačni in jim ni poslal ljubezni. Iz ljubezni do bližnjih je molil gledal, da so nasitili njegovi sluge množico s krogli.

Karabinske puške so zajezile Zaloško cesto, ustavile množico. Glej, svojat ti zoprna s predmestij, ki si se drznila povedati na ulici, da je glad, ki vas mori! Stoj, svojat! — In nekaj strel iz karabink...

14 življenj je ugasnilo ustreljenih, 14 žuljavih rok je iztrepetalo, 14 sočnih src zastalo. In izmed njih dete... Strel v čelo. Ali se ga predstavljate: svetlo belo čelo, kot bi plesali solnčni prameni po njih, svetli kodri las nad njimi in upajoče vedre oči pod njimi in usta kot školjke. In nato, strel v čelo, temna lisa in krvav curek čez oči.

Življenje, preden je stopilo v življenje, je stopilo v smrt. Da bi mrtvi govorili, čuli bi besede, ki bi vam morale biti evangelij.

In nad temi žrtvami se je smehljajal tolsti obraz Korošca. Svečenik ljubezni in verni drug morilec. Po štirinajst življenj imajo na vesti ofrakani gospodje. Klerikalna stranka je s puškami pripomogla k utrjenju srbske buržuazije.

In demokracija? Nasilje puškinih kopit in krogel. Za delavce, ki so stvaritelji. To je meščanska demokracija. In kdo bi veroval vanjo? Biriči, ki izpočnujejo ukaze, buriči, ki nosijo na svojih judeževih rokah rokavice, in ki ustanavljajo oborožene bande, da v imenu demokracije nosijo med ljudstvo mir in blagostanje v obliki svinčenih krogel. V tako demokracijo morejo verovati le zaslepljenci in ljudje, ki smatrajo proletariat za klavni dar.

Leta 1920: Korošec, minister in 14 žrtev na Zaloški cesti. 1. junij 1924, PP vlada, klerikalni veliki župan in žrtve in Fakin v Trbovljah! Zlomite križe, kristjani, zakaj da bi danes prišel Kristus med nas, bi ga križali ti ljudje v imenu Kristusove vere. Zlomiti križe in vedite:

Kri ljubljanskega predmestja je bila za našo borbo krvavi krst. Krvavi krst naši ideji, krvavi krst naši misli!

O, zaloški borci, revirski mučeniki, Fakin — vi ste ob naši golgotski poti kot aleja rok, prisegajočih v borbo in zmago. Dolga je aleja, od Špartaka sega do Liebknehta in Roze Luxemburgove in Levineja, nemških špartakov in ni ji še konca. Sočna in plodna so nam srca, dojena z vašo krvjo in močna od vaše moči. Močna je naša vera, rojena iz vaše volje in upornosti in utrjena po vaši smrti.

Kadar bo pa segala aleja vaših rok do obzorja, kadar bo piramida vaših teles iz predmestij in revirjev segala do zvezd, tedaj bodo vaše roke kot jambori iz trpljenja v radost, iz sužnosti v svobodo, iz teme v svetlobo. In vaše mrtve ustne bodo sodile!

— čič.

boju proti ofenzivi kapitala, politični in socialni reakciji.

3. Ustvarjenje enotne fronte, bojne zveze delavcev in kmetov je ena najaktualnejših potreb, je zapoved časa, zapoved, ki izhaja iz življenja.

4. Manifestirati za svobodo in popolno samoodločbo vsakega naroda proti nadvladi srbske militaristične in monarhistične gospode, proti izdajstvu, ki ga pripravlja hrvatska in slovenska buržuazija nad interesi nesrbskih ljudskih množic.

5. Bolgarska krvava fašistična vlada hoče ostati na krmilu s tem, da uprizarja pokol množic bolgarskega naroda. Proletariat Jugoslavije mora najostreje vstati proti balkanski reakciji, za federacijo delavsko-kmečkih republik na Balkanu.

V tem znamenju naj se izvrši letošnja proslava prvega maja in ne samo prvega maja, temveč tudi bližnje bodoče akcije naj se vrše v znamenju teh parol.

S tem, da delamo za uresničanje teh parol, bomo postajali sposobni za zmagovit boj za osvobodjenje delavcev in kmetov izpod današnjega kapitalističnega sistema.

Živela skupna proslava prvega maja!

Živele enotne razredno-bojne strokovne organizacije!

Proti nevtralnosti strokovnih organizacij!

Živela enotna fronta kmetov in delavcev!

Proč z režimom razredne, socialne in nacionalne reakcije!

Ukinjenje zakona o zaščiti države in vseh reakcionarnih odredb!

Za popolno svobodo tiska, govora in organiziranja!

Živela samoodločba Slovencev, Hrvatov in vseh narodov!

Živela zveza delavsko-kmečkih republik Balkana!

Proč z imperialističnimi mirovimi pogodbami!

Živel mir in zveza s sovjetsko Rusijo!

Divjanje belega terora v Bolgariji.

Veleburžuazija Bolgarije, zastopana po fašistovskem kabinetu Cankov — general Rusev — socialdemokrat Kasazov — je pričela svoje vladanje s klanjem množic delavcev in kmetov. V noči 9. julija in v septembru l. 1923 je pobila tisoče delavcev in kmetov, med njimi 4 ministre iz zemljedelske vlade, 13 poslancev, 9 županov, 32 učiteljev in mnogo zdravnikov, inženirjev in študentov. Stotine ljudi so beli banditi odpeljali iz mest in vasi ni jih s tovarnimi avtomobili pripeljali na gotova mesta, kjer so jih pomorili, drugim odrezali gotove dele telesa, tretje metali v prepače z visokih skal, ranjence vezali za drveče avtomobile. To pomni vsak bolgarski otrok, vsaka zalujoča delavska in kmečka družina.

Velika komunistična stranka, edina delavska stranka Bolgarije je bila razpuščena, kmečka stranka pa podvržena najhujšemu teroru.

V naslednjih mesecih je sama vlada organizirala celo vrsto atentatov na delavske in kmečke voditelje.

Nato je prišel drugi september 1924. Makedonska revolucionarna organizacija se je vedno bolj bližala splošnemu osvobodilnemu gibanju delavcev in kmetov. Da se reši te nove grozeče nevarnosti, je Cankov skupaj z generalom Protogerovom organiziral poboj nad sto makedonskih voditeljev.

Medtem je pa padala dežela v vedno večjo gospodarsko krizo: dolgove, ogromne davke, odpuščanje uradnikov, 100.000 brezposelnih (ogromno število za malo Bolgarijo!).

Zadnji meseci so prinesli nov val umorov. Vladini agenti so izvršili celo vrsto atentatov na vodilne komuniste; pri belem dnevu so bili sredi Sofije ubiti komunistični poslanci Dimov, Strahimirov in Stojanov. Vlada seveda ni našla atentatorjev, temveč je zaprla mnogo delavcev in učiteljev in jih dala deloma pomoriti po ječah. Da opraviči svoja grozodejstva je vlada stalno oznanjala „boljševiško nevarnost“ in „nova odkritja o tajnih organizacijah“.

Iz tega moramo izvajati zadnja atentata revolucionarjev na kralja in v Sofijski katedrali. Neizrečna beda in slep obup pod zverinskimi političnimi terori vodi do akcij, ki niso bojno sredstvo stranke množic. Zgodovinsko odgovornost za to nosi propadajoči razred in njegova Cankovova vlada, ki ima po ugotovitvi samega belgij-

skega kraljevega ministra Vandervelda — 18.000 mrtvecev na vesti — in to v poldrugoletnem vladanju!

Atentatu v Sofijski katedrali je podleglo 20 generalov, 11 polkovnikov, več policijskih višjih uradnikov, ministrskih tajnikov, vladnih poslancev, vseh skupaj čez 200. Ranjeni so vsi ministri, ranjenih oseb je čez 1000.

Vlada je nato proglasila poostreno obsedno stanje, v par dneh pomorila po vesteh samih meščanskih časopisov nad 3000 ljudi. Ječe so prenapolnjene.

V deželi vlada vojaška diktatura pod vodstvom generalov Lazareva in Vekova. Ententa je dovolila povečanje vojske.

V parlamentu je tudi zastopnik socialistov Zaharov glasoval za to, da vlada proglasi obsedno stanje. Tako je socialna demokracija ponovno dala podporo fašistovskemu teroru.

Vse zveze z inozemstvom so pretrgane. Vlada sama ima v rokah pošto, telegraf, tisk. Zato je težko, reči, kaj se danes v Bolgariji godi. Po raznih vesteh je del vojske odpovedal pokorščino vladi in kmetje nočejo dovažati živil v mesta. Prebivalstvo se umika v planine. Gotovo je to, da se Bolgarija že dolgo nahaja v stanju akutne, krvave državljanske vojne. Radi despotičnega terora Cankovove vlade je zavzela ta vojna za enkrat obliko partizanskih bojev in terorističnih aktov. Ali tudi najbolj krvav teror ne bo preprečil tega, da ne bi množice našle pravilne poti organizirane akcije mas.

Strahote fašističnega terora v Bolgariji.

V novejši zgodovini ni bilo in ni dežele, v kateri bi vladajoča buržujska klika vladala s tako krvavo brutalnostjo

in divjaško diktaturo kot v Bolgariji. Vojaško izjemno stanje, krvave kazenske ekspedicije, vislice, preki sod, klanje, požigi, umori — to so metode fašistovske vlade „učenega“ profesorja Cankova. Sadistična fantazija si ne more naslikati strahot, ki so v Bolgariji zadnja leta najbolj krvava resničnost. Vsako kritiko, vsako opozicijsko gibanje hoče vladajoča manjšina zadušiti v krvi. Tisk je izgubil vsako svobodo. Čisto strokovne organizacije so prepovedane, opozicijske politične voditelje se zapira, muči do smrti ali zavrati umori. Ta teror male klike veleposestnikov, bank in generalov se ne obrača samo proti komunistom. V zadnjih mesecih niso bili po nalogu vlade umorjeni samo skoraj vsi komunistični poslanci, temveč tudi veliko nekomunističnih zemljoradniških in liberalnih poslancev. Da opraviči svoja grozodejstva, si Cankova vlada od časa do časa izmišlja razne „komunistične načrte za izvedbo revolucije tega in tega dne.“

V atmosferi političnega tiranstva, suženjskega zatiranja in ubijanja neposredno, delavcev in malih slojev, v atmosferi najbolj krvavega legalnega in ilegalnega vladnega terorja je nastal po porazu septembarske revolucije 1. 1923 spontan odpor v ljudskih množicah, samoobramba proti vladajočim morilski kliki, cela vrsta masovnih dejavnosti na vladnih morilcih. Kot v dobi najhujšega absolutizma v Rusiji, vidimo v Bolgariji pod podobnimi okoliščinami ruskega predvojne social-revolucionarnemu gibanju podoben pojav, ki se izraža v individualnem terorju in atentatih. Po umoru kakšnega opozicijskega voditelja sledi redno umor vladinega politika. Na vsak teroristični udarec vlade pride še hujši protitudarec. Ta metoda ne vodi sicer do strmoglavljenja Cankovega režima, ali to je v atmosferi despotičnega političnega zatiranja obupen obrambni boj malih kmetov, delavcev in vseh zatiranih.

Lakota, brezposelnost, strašna draginja, iztirjevanje davkov, ropanje zemlje in imovine — napravlja tem razredom neznošno življenje v Bolgariji. Atentat v sofijski katedrali — izbruh nevolje mučenih ljudskih množic — bi moral biti svarilo vsem onim, ki odobravajo vojaško in morilsko diktaturo Cankove vlade. Je pa to tudi svarilo delavcem in kmetom, kam pridemo, če ne vstane delavstvo kot razred, organiziran v močnem gibanju množic proti zatiranju in izkoriščanju.

Ko ne moremo najti primernih besedi za obsodbo krvave Cankove vlade, divjaškega belega terorja v Bolgariji, se moramo spomniti tudi na to, kdo je kriv današnjemu morilskemu

režimu v tej izmučeni, teptani deželi. Socialdemokrati in demokrati so podpirali fašiste, ko so uprizorili puč proti bolgarskim delavcem in kmetom, in so vstopili v prvo Cankovo vlado in so skupaj z njo gazili po krvi bolgarskih delavcev in kmetov. In to so imenovali „red“, to so imenovali „svobodo in rešitev kulture.“

Kadar je kje nastopilo delavstvo, da se osvobodi, je internacionalna buržuazija s podporo desnega krila II. internacionale naskočila dotično deželo, češ da gre upostavljal „red“. A internacionalna buržuazija je s svojimi zavetniki vr d blagoslovila grozodejstva madjarske soldateske, strahote sedanje vladajoče klike v Bolgariji. Cankov je nade imperialističnih roparjev na Balkanu, Cankova banda je na čelu zarotniških načrtov proti sovjetski Rusiji in tega Cankova je nedavno sprejela in pozdravila PP vlada v Beogradu, ko je zunanji minister Ninčić organiziral „protiboljševiško fronto“.

Svetovna buržuazija ve, da je njena setev satanska setev. Kontrarevolucija si izmišlja, da je atentat v sofijski katedrali organiziran od „moskovskih komunistov“, na „moskovsko povelje“ in pod krinko teh parol *mor Cankova vlada tisoče in tisoče*, pod pretezo teh izmišljotin obeta Žerjavovo „Jutro poostreno preganjanje delavskega in kmečkega gibanja v Jugoslaviji“, a svetovna reakcija hoče s temi izmišljotinami maskirati vojne priprave proti sovjetski Rusiji. Bolgarija živi danes v znamenju odkrite državljanske vojne, ki jo je izzvala rabeljska Cankova vlada. Bele bande morijo... Teptani in izmučeni bolgarski delavci in kmetje se jih bodo osvobodili potem organiziranega boja množic.

Politični položaj v Jugoslaviji po volitvah.

Formalna zmaga PP režima (po številu mandatov) pri volitvah 8. februarja ni tega režima niti utrdila, niti ni mogla ustvariti elementov za izhod iz državne in gospodarske krize, ki že toliko časa preveva Jugoslavijo. Režim je dobil manjšino glasov in izven Srbije je ogromna večina glasovala proti PP vladi, ki pa je še vedno dobila oporo med srbskimi kmeti. Te podpore vladajoči režim ni dobil samo radi nezaupanja srbskih kmetov napram hrvatskim, temveč tudi radi tega, ker vladajoča srbska buržuazija daje več ugodnosti srbskim kmetom, srednjim slojem in tudi kvalificiranim delavcem. Radi teh malih ugodnosti pred nesrb-

skimi pokrajinami so ti sloji tudi direktno ali indirektno podprli srbsko hegemonistično (hegemonija = nadvlada) politiko takozvanega „narodnega edinstva.“

1. Srbski imperializem, sporazum buržuazij in gospodarska kriza.

Taka zmaga PP režima ne bo niti najmanj omilila gospodarske krize, ki jo preživlja kapitalizem Jugoslavije. In še manj bo zmanjšala strašno bedo delavskih in kmečkih množic. Čeprav je skok cen poljskimi proizvodom v inozemstvu dovedel do aktivne trgovske bilance (več izvoza kot uvoza), se vendar gospodarska kriza ne manjša, temveč se poostreje. To je predvsem posledica politike srbske buržuazije, ki je udana služabnica ententnega imperializma. Radi te zunanje in notranje politike srbske buržuazije ima Jugoslavija ogromne proračunske izdatke na vojsko, mornarico, policijo, žandarmerijo, birokracijo itd. A skoro vse to plačajo v obliki indirektnih in direktnih davkov delavci in kmetje.

Služenje ententnemu, v prvi vrsti francoskemu imperializmu v svrhu čuvanja imperialističnih „mirovnih“ diktatov — je veliko breme za delovne množice vse Jugoslavije. Ta politika je povzročila okrog 30 milijard Din dolgov. Dawesov načrt, ki ga je skoval predvsem ameriški imperializem za Nemčijo, nalaga nemškemu proletariatu 10-urno delo za plačanje vojne odškodnine. In to povečava konkurenco industriji v Jugoslaviji in s tem brezposelnost.

Koraki, ki jih je podvzel PP režim in ki jih namerava nadaljevati za rešitev krize, še bolj večajo bedo delavskih in kmečkih množic. Novi zakon o dvanaestinah je razbremenil kapitaliste in naložil vso težo na ramena delavstva. Novo povišanje carin in vseh davkov bo še bolj pritisnilo delovne množice k tlom. Na tihem se pripravlja in javno se že oznanja splošno ukinjenje 8-urnega delavnika in uvedba 10—12 urnika. To pomeni povečanje brezposelnosti in znižanje plač. Množice revnih kmetov, pol kmetov ne bodo mogli več najti zaslужka pri industriji, a izseljevanje v tujino je skrajno omejeno. Naraščajoča kolonizacija Jugoslavije s strani angleško-ameriškega kapitala bo tudi samo povečala bedo in krizo.

Današnji režim v Jugoslaviji pomeni torej lakoto in bedo delovnega ljudstva za račun srbske in ententne buržuazije. Opozicijski blok „narodnega sporazuma“ se ne bori proti tej politiki, temveč se ji uklanja in jo sprejema.

Poostreitev gospodarske krize mora imeti za posledico poostreitev splošne

državne krize. Srbski finančni kapital čuti negotovost svojega položaja tako gospodarskega kot političnega, čuti naraščajočo nezadovoljnost množic. Zato gleda, da z vsemi sredstvi prepreči zblizanje delavcev in kmetov. Pod gospodarskim pritiskom hoče čim bolj pritisniti k tlom hrvatski in slovenski kapital ter Davidovičevega tekmeča. Zato se tudi ni zadovoljil samo s formalno kapitulacijo HRSS, ki je to poskušala takoj po volitvah z vstopom v blok „narodnega sporazuma“ in s priznanjem monarchije „angleškega tipa“. HRSS je še vedno hotela osti pri nekaterih svojih demagoških parolah, s katerimi bi predstavljala množicam svoj kompromis kot nekako premirje in taktično potezo v boju s srbsko buržuazijo. Na ta način je mislila prepričati množice, da ni padla na kolena pred PP režimom, in tako je mislila še vedno ohraniti svoj ugled med množicami.

Monarchija in srbska buržuazija pa sta hoteli popolnoma izkoristiti svojo volivno zmago, obtoji reakcionarnega kurza v Angliji in po svetu, stisko hrvaškega kapitala in prisiliti HRSS do popolne kapitulacije. PP režim ni hotel pristati na delno kapitulacijo, na premirje ali odgoditev boja. Zato je vlada sklenila, da razveljavi vse radičevske mandate, ako se poslanski klub popolnoma ne ukloni vladajočemu sistemu v Jugoslaviji in ako ne prekiné vseh zvez z rdečo kmečko internacionalo in ako ne žrtvuje svojega vodstva, a to predvsem Stjepana Radiča.

Ta brutalni nastop militaristične srbske buržuazije pomeni popoln in očividni polom demokratično-mirovniških iluzij in met d, s katerimi je operirala HRSS, kot tudi slov. ljudska stranka. Tu je postalo popolnoma jasno, da se da spor in kriza reši ali s popolno kapitulacijo pred srbsko buržuazijo ali pa z odločnim bojem proti njej. Tretjega, sredinskega izhoda, ki so ga oznanjali Radičevci in klerikalci, — ni.

Ta *ali — ali* se postavlja danes z vso silo in okrog tega se vrti razvoj političnega položaja.

HRSS po politiki svojega vodstva nima niti moči, niti volje, da bi se borila proti vladajočemu režimu na podlagi bojneve zveze delavcev in kmetov. Zato je padla pod vpliv hrvaške buržuazije, ki je politično organizirana v Hrvatski Zajednici (HZ). In tako je HRSS stopila v „blok narodnega sporazuma“, pod eno streho s klerikalci, muslimani in Davidovičevci. Na ta način je mislila polagoma kapitulirati in se zavarovati pred udarci režima. Ali to ji ni prav nič pomagalo. Kajti njeni meščanski zavezniki je niso hoteli podpreti v boju proti režimu, ampak so jo vedno bolj vleкли na pot kapitulacije.

Ivan Vuk:

1. maj 1922 v Trstu.

(Epizoda iz mojih spominov.)

Bilo je leta 1922.

Veliki parnik „Albatros“ v službi „Rdečega križa“, natovorjen z vojnimi ujetniki iz Rusije, se je približeval Trstu.

Nervozno pričakovanje je bilo v očeh vseh. Po osemndnevni vožnji skozi „šestero“ morja pristanemo zopet na kopno. V jutranjem, pomladanskem zraku so se belile v solčni svetlobi stene visokih hiš Trsta, zidanih na brdih.

„Albatros“ je plul s polovino brzine. Mornarji so stali pri sidru in strojih. Brzina se je zmanjšala na četrt, nato so stroji prenehali delovati in parnik je tiho plul k pomolu. Svečan molk, kakor v cerkvi pred povzdigovanjem, je zavladal vsevpok. Vsa srca — bilo nas je 1600 — so čutila bližino zavičaja.

Tedaj pa je od nekod tam iz ulic Trsta, preko hiš in palač, pribežal veter in z njim akordi svečane, tako poznane himne:

„Nikdo ne da nam odrešenja, ne carji, kralji in ne bog.“

Tisočeststo nas je bilo na krovu. Tisočeststo se je spogledalo s pogledi, kakršnih še nisem videl. Bili so to pogledi presečenja, bili so pogledi nebeškega zadoščenja, tihe radosti in ponosa — a bili so tudi pogledi groze in straha. Zakaj, razne kreature so bile med tisočeststo ljudmi, ki so stali na krovu.

„Danes je prvi maj,“ je vzkliknil neki glas.

„Ruski proletariat nam pošilja pozdrave,“ se je slišal drug glas.

„Italijanski nas pozdravlja,“ je pripomnil tretji.

„Kako je ta brezbožna himna prišla sem,“ je rekla svojemu sopotniku neka ženska-vohunka, ki se ji je posrečilo ukiniti kontrolo v Novorosijskem pri vkrcaju. Sopotnik je grizel brke in molčal ves bleđ.

Parobrod se je s prednjim koncem dotaknil pomola. Zarožljalo je vreteno in sidro je pljusnilo v morje in se zadržilo na dnu. Zapenila se je zelenkasta voda, bičana od propelerja, in zadnji konec ladje je polzel k pomolu. Mostnice so se spustile. Ali izkrcati se ni smel še nikdo. Zakaj, zdravniška komisija mora pregledati parobrod in potnike, če se morda z nami ni vtihotapila kakšna kužna bolezen.

Neki Čeh, bivši legionar v beli armadi, se je ironično nasmejal:

„Tam le po ulicah manifestira tista bolezen,“ je rekel. „Prišla je pred nami.“

„1889. leta se je pojavila prvič,“ je odgovoril zraven njega stoječi bivši rdečearmejec. „Serumi je niso mogli uničiti, nego so jo le bolj razširili.“

Na pomolu so se jeli zbirati ljudje in radovedno spraševali, od kod smo, kdo smo in kakšni smo. Mi na krovu smo se spuščali z njimi v razgovor, kakor je kateri mogel in znal. Blizu prednjega konca parnika je stala gruča mladih ljudi. Nekoliko korakov pred njo sem opazil gospoda z „girardi“-klobukom in s tanko palčico v roki. Po kretanju je bilo videti, da mu civilna obleka ni vsakdanja noša in da je v uniformi bolj domač.

„Kako je tam,“ sem slišal spraševati v ruskem jeziku. „Ali je še kaj boljševikov v Rusiji?“

„Še jih je precej,“ je odgovoril neki Nemec po ruski.

„Čezvračka še deluje?“

„Strašno. Celo mene so zaprli in mi pobrali vse, kar sem imel.“

„Ali je bilo mnogo?“

„Dva milijona rubljev in tisoč nemških mark. Tatovi! Razbojniki!“

„Vi ste vojni vjetnik?“ sem ga vprašal.

„Seveda,“ je odgovoril. „Ali ta denar sem zaslužil pošteno.“

„Kaj ste delali?“

„Trgoval sem.“

Gospod z „girardi“-klobukom je zamahnil s palčico.

„Eh, kmalu jim pokažemo... Pa zdi se mi, da imate na krovu nekaj takšne sorte, kakršni so tam.“

Pokazal je s palčico čez morje. Besedo Rusija se mu ni zdelo vredno izgovoriti. „Sodrugov“ je rekel z glasom prezira Nemec. „Kajpa, da so. — Postreljati jih treba.“

„Nič zato. Najdemo jih,“ je rekel gospod z „girardi“-klobukom. „Tu niso tla za to.“

Tedaj pa je zopet pribežal veter in z njim zvoki godbe:

„In to naj bo odločilni in poslednji naš b j...“

„Kako se sme tukaj izdati ta himna?“ je vprašal Nemec.

„Kakšna himna,“ je odgovoril gospod z „girardi“-klobukom. „T je nekak italijanski marš.“

„Italijanski marš,“ je zašepetel Nemec.

„To je vendar himna srbske države.“

„Ruske?“

„Seveda!“

Gospod z „girardi“-klobukom je jel prestopati z noge na nogo.

„Čort vozmi,“ je rekel besno. Potem pa ponovil prepričevalno: „Ničev! Skoro bo konec, uverjavam vas. Imamo vse pripravljeno... Zagotavljam vas. Tudi vagoni so pripravljeni. Vrvi popeljemo seboj in mila, zagotavljam vas, mnogo mila... viel Seife... Čestnoje slovo... Mein Ehrenwort...“

Zvoki godbe so se bližali vedno bolj. Manifestacija proletariata, praznujoč svojo Veliko noč, se je bližala pomolu. Rdeči prapori so plapolali v pomladanskem zraku samozavestno in mogočno:

„Zdaj stara pravda, pravda sveta, bliža se od vsepovsod...“

Prekrasni akordi himne so hiteli skozi zrak in trkali na srca z veselo-zvenečim pozdravom:

„Pozdravljeni, sodrug!“

S krova so planili pozdravi in kriki solidarnosti. Eh, resnično, krassen je, prekrasen, prvi maj, praznik zmagovalnega proletariata... Pomol je bil poln množice proletariata, praznično oblečenega. Gospoda z „girardi“-klobukom ni bilo nikjer več.

To je bilo leta 1922.

In danes, ko praznujemo 1. maj 1925 v beograjski ječi, se spominjamo njegovih besed in njegovega „čestnovno slovo“. Pa se mi vailjuje vprašanje:

„Kje so oni vagoni z vrvmi in milom? Kaj se je zgodilo iz vsega tega? Kje ste gospod z „girardi“-klobukom, da mi odgovorite?“

Uspeti tudi ni mogla zato, ker je režim zahteval od nje za ceno ohranitve nekaj poslanskih mandatov politično kapitulacijo stranke. (Dalje prih.)

Klic k enotnosti

ruskih in angleških delavskih voditeljev.

Angleško-ruska strokovna konferenca se je končala s povoljnim uspehom. Glasilo angleške del. stranke „Daily Herald“ priobčuje pod velikim napisom na prvi strani s gorenjim oklicem izveček iz skupnega sklepa angleške in ruske strokovne delegacije v Londonu. Tu beremo:

„Mir je ogrožen, ker delavstvo ni enotno.“ Nato opisuje, kako kapitalizem znižuje življenjski nivo delavstva, napad na delovni čas in priobčuje predlog za brezpogojno konferenco amsterdamske strokovne internacionale z ruskimi strokovnimi organizacijami.

Najvažnejši rezultat angleško-ruske strokovne konference v Londonu je: popolno skupno nastopanje za neposredno brezpogojno konferenco Amsterdamscev in zastopnikov ruskih strokovnih organizacij. V ta namen se je upošteval enoten angleško-ruski odbor za pospešitev skupnega dela angleškega in ruskega strok. gibanja. V skupni izjavi angleških in ruskih zastopnikov beremo tudi:

„Konferenca je zastopala 11 milijonov organiziranih delavcev.“

Sprejeti sklepi pomenijo najvažnejši korak v teku pogajanj med Amsterdamskom, angleškimi in ruskimi strokovnimi društvi.

Nadalje beremo v skupnem manifestu angleško-ruske konference sledeče:

„Nacionalno in internacionalno strokovno enotnost moramo smatrati kot prvi bistven predpogoj, ki naj strokovno gibanje napravi za sposobno, da uspešno brani obstojanke delavcev proti kapitalističnim napadom in da izpolni socialne in politične zahteve organiziranih delavcev. Političen položaj v skoro vseh takozvanih civiliziranih deželah obvlada reakcija. Na industrijskem in gospodarskem polju so kapitalisti vseh dežel ustvarili svojo enotno fronto — enotno fronto za izkoriščanje delavcev vseh dežel.

Istočasno so delavci razcepljeni. Mesto da se bore proti kapitalizmu, se borijo med seboj.

V skoro vseh deželah so izgubljene povojne pridobitve: zlasti skrajšani delovni čas in plače-radi neenotnosti delavcev proti kapitalistom.

Kjer še ni izginil 8-urnik, je ogrožen. V mnogo industrijah se je podaljšal delovni čas na 9, 10, da celo 12 ur. Milijoni delavcev so brezposelni. Plače so reducirane za 20—40%.

Kapitalisti pripravljajo novo vojno, ki bo mnogo strašnejša kot vse dosedanje vojne.

Istočasno sklicujejo takozvane razorožitvene konference, ki naj goje med delavstvom nevarne iluzije v „miroljubnost“ nekaterih kapitalističnih držav.

Samo ena sila je, ki more rešiti človeštvo pred novo vojno katastrofo samo, ena sila je, ki more delavce vseh dežel ščititi pred političnim in gospodarskim zatiranjem.

Samo ena sila je, ki more dati delavskemu razredu in človeštvu svobodo, blaginjo, srečo in mir.

Ta sila je delavski razred sam, če je dobro organiziran, discipliniran, če sam sebi zaupa in je pripravljen, da se bori proti vsemu, kar stoji na potu njegovemu končnemu osvobojenju.

Če se združi delavski razred po posameznih deželah in internacionalno, tvori neprodno barjero proti kapitalističnemu zatiranju.

Delavci so sposobni, da premagajo vse one, ki hočejo še nadalje obdržati neenotnost proletariata.

Konferenca izjavlja, da bo storila vse, kar je mogoče, za uresničenje internacionalne enotnosti. Pomen te enotnosti priznavajo milijoni organiziranih delavcev vsega sveta.

V zavesti, da je v enotnosti moč, so zastopniki obeh dežel prepričani, da si bodo delavci vsega sveta preko državnih mej podali roke in delali skupno, da zagotovijo svoje osvobojenje; konferenca izjavlja, da se mora glasiti parola na internacionalnem praporu:

„Delavci vseh dežel, združite se! Živela ves svet obsegajoča strokovna internacionala!“

S tem je dosežen popoln sporazum med 11 milijoni organiziranih ruskih in angleških delavcev, da skupno delajo za strokovno ujedinjenje svetovnega proletariata.

Skupen nastop bo prisilil do umika desne Amsterdamske, ki se še vedno z vsemi štirimi upirajo strokovni enotnosti.

Sedaj se ne bodo več mogli dolgo upirati trdni želji ogromne večine organiziranega delavstva. Sicer bo šel proletariati preko njih.

Strokovna enotnost maršira!
Z njo pa narašča bojvena odprta sila delavskega razreda.

Ne popustiti v boju za strokovno enotnost.

Naš boj za strokovno enotnost ni noben manever, kot to često govoričijo desni amsterdamski demagogi in kot misli tudi še nekaj revolucionarno mislečih delavcev. Zato nas v tem delu ne bo nihče zmotil.

S svetovno vojno poostrena kriza kapitalističnega gospodarskega sistema traja dalje. Vsi dosednji poskusi gospodarskih generalov in državnikov, da napravijo konec tej krizi, so spodleteli in so morali spodleteti, ker iz vse te krize je edin izhod: vstajenje proletariata in organiziranje gospodarstva na novi socialistični podlagi. Svetovni kapitalizem se hoče rešiti na tri načine. Te tri poti so: 1. pot ameriškega vebankirja Morgana, da iz-

premeni vso Evropo v kolonijo ameriških trustov (Dawesov načrt); 2. nova svetovna vojna, za katero se pa kapitalisti ne čutijo dovolj pripravljene, ker ne vedo, kaj bo storil v tem slučaju proletariati, in 3. popolno zaslužnjenje delavskega razreda. Zadnja pot se zdi kapitalistom najenostavnejša; njena izpolnitev je tudi predpogoj za izvedbo prve in druge točke.

Na celi črti divja ofenziva kapitala proti proletariatu in se veča od tedna do tedna. Dosegla je že skoro svoje prve cilje: odprava 8-urnega delavnika, tarifno določenih plač in skrajna omejitev socialnega zavarovanja. Razbila je tudi proletarsko bojveno politično organizacijo in zdrobiti hoče tudi strokovne organizacije.

Leta 1920 je slovesno izjavila amsterdamska strokovna internacionala, da je ona s svojimi 30 milijoni (?) članov najmočnejša sila na svetu. Nihče da ne more vladati proti njej. Napravila je tudi nekaj poskusov — bojkot kontrarevolucionarne Madjarske in preprečenje uvoza municije v Poljsko. Oba poskusa sta imela klavern uspeh. In od tedaj ona le prosi, o boju ni govora.

Skoro v vseh kapitalističnih državah so se reformistični voditelji izprijeli v kapitalistične prosjake in lakaje. Njihovemu lakajstvu se ima zahvaliti delavstvo, da se danes kapitalisti norčujejo iz strok. organizacij, mesto da bi se jih bali. Če je zgodovina povojnega časa sploh kaj dokazala, je dokazala eno: da je reformizem bankrotiral; mesto da bi povedel delavski razred v zmago, ga je s svojo taktiko spravil v največjo bedo. Reformizem hoče vezati usodo delavskega razreda z usodo kapitalističnega gospodarstva in meščanskih držav. Delavci pa morajo razumeti, da pomeni njihov propad, če ne postanejo neodvisni od usode kapitalistične družbe. Le, če delavci rešijo to vprašanje, bodo mogli preprečiti to, da jih ne bo kapital popolnoma pobil. Z rešitvijo tega vprašanja je tudi neločljivo združeno vprašanje strokovne enotnosti.

Sedanji predsednik amsterdamske internacionale Purcell (levičar) vidi pravilno to vprašanje in njegovo rešitev. Zato je dejal: „Mi moramo ustvariti enotno res proletarsko strokovno internacionalo, da zadenemo kapitalizmu sunek naravnost v srce“. Reformisti pa problema ne gledajo pravilno, oziroma ga nočejo videti. In tako se drzne en njihov predstavnik Mertens reči l. 1925: „Če izbruhne nova vojna, ne bo socialdemokratskim strankam in strok. organizacijam preostalo nič drugega, kot da store isto, kar so store l. 1914“, ali kakor pravi drug njihov mednarodni predstavnik Thomas: Neumno govorjenje o razrednem boju mora že enkrat prenehati.“

Vsakdo čuti velikansko razliko med naziranjem Purcella in desnih Amsterdamscev. Purcell poziva proletariati, da se zbere v enotno resnično internacionalo, da more zlomiti ofenzivo ka-

pitala. Druga dva (Thomas in Mertens) se pa čutita zvezana s kapitalom in oznanjata državljanski mir (Burgfrieden). Dravljanski mir pa ne pomeni nobene rešitve gospodarske in politične krize kapitalizma. Kajti državljanski mir je — vojna med kapitalističnimi državami — lakota, beda in brezpravnost za proletariati.

In reformisti v Sloveniji in Jugoslaviji še vedno trde: porazu delavstva so krivi revolucionarni boji, delajmo za zeleno mizo mirno in tiho in gospodje kapitalisti bodo zljajšali delavstvu naložena bremena.

Naša parola se pa glasi:

Strokovna enotnost!

Za strokovno enotnost smo zato, ker edino ona bo omogočila odpor delavstva proti kapitalu in reakciji ter zmago proletariata. Radi tega se borimo za strokovno enotnost, ne zato, ker bi radi sedeli skupaj z Uratnikovo družbo.

Nekateri reformisti bi radi izigrali gibanje za strokovno enotnost s tem, da poskušajo odvrniti delavsko pozornost od dnevnih vprašanj in strok. enotnosti ter bi radi uvedli diskusijo o visoki politiki v času, ko nam reakcionarni režim veže usta in roke.

Mi pa postavljamo pred delavski razred vprašanja, ki ga najbolj bole, ki ga žgejo v nohte.

Nobenega dvoma ni več, da narašča volja množic za enotnost strokovnega gibanja, kot narašča tudi njihovo bojveno razpoloženje, da zaustavijo in zlomijo ofenzivo kapitala. Mrzlično dela kapital na tem, da proletariati pobije, preden se zbere v eno armado. Zato moramo tudi mi podesetoriti in postoriti svoje moči za upostavo bojvnih strokovnih društev. Zato je treba pohoditi saboterje strok. enotnosti, odstraniti vse ovire in tako organizirati odpor proletarskih množic!

Zedinjenje poedinih strokovnih zvez.

Ljudje okrog „Org. Radnika“ (glasilo CRSOJ-a v Beogradu) in svoječasno iz neodv. delavske stranke izključeni Života Milojković so se oglašali proti temu, da smo mi izvršili zedinjenje rudarjev, železničarjev in steklarjev. Napadajo nas, zakaj so začasno te ujedinjene strok. organizacije vstopile v GRS (Gl. Radnički Savez) in pravijo, da bo moral za to sodrug Makuc odgovarjati pred celokupnim proletariatom. Ti ljudje pravijo, da smo mi kapitulirali! Ako bi mi res kapitulirali (pa nismo!), ali imajo ti ljudje sploh pravico, da tako govorijo?

CRSOJ se od lanskega leta ni zanimal za Slovenijo in njen industrijski proletariati. In v prejšnjem času, ko se je še zanimal zanj, je zahteval le točno odplačevanje članarine beograjski centrali, a se ni trudil, da podpre in povzdigne strokovno gibanje v Sloveniji. CRSOJ je pustil na cedilu rudarje in železničarje, CRSOJ je

ekonomije. Hočemo, da nas delavci razumejo. In vrhu tega vlada v Nemčiji najčudovitejša nevednost in zmedenost pojmov o najnavadnejših gospodarskih razmerah, od patentiranih zagovornikov obstoječega stanja do socialističnih čudotvorcev in neznanih političnih genijev, na katerih je razkosana Nemčija še bolj bogata kot na deželnih vladarjih.

Najprej torej k prvemu vprašanju:

Kaj je delavska mezda?

Kako se jo določa?

Če bi vprašal delavce: kako visoka je vaša delavska mezda?, bi odgovorili, ta: „Jaz dobim od svojega buržuja na delovni dan 1 frank“, oni: „Jaz dobim 2 franka“ itd. Kot so zaposleni pri različnih delovnih panogah, bi navedli različne denarne vsote, ki jih od svojega vsakokratnega buržuja prejmejo za dovršitev gotovega dela, n. pr. za stkanje 1 vatla platna ali za stavljenje ene tiskovne pole. Kljub različnosti vsot bi se vsi strinjali v eni točki: delavska mezda je denarna vsota, ki jo plača buržuj za gotov delovni čas ali za gotovo delo.

Buržuj (tako se zdi) kupi torej njihovo delo z denarjem. Za denar mu prodajo svoje delo. Ali to je le na videz. V resnici prodajo kapitalistu za denar svojo delovno silo. Delovno silo kupi kapitalist za en dan, teden, mesec itd. In potem ko jo je kupil, jo porablja, s tem da pusti

Karl Marx.

Mezdno delo in kapital.¹

Od različnih strani se nam je očitalo, da nismo opisali gospodarskih razmer, ki tvorijo materialno podlago sedanjih razrednih in nacionalnih bojev. Mi smo se po načrtu dotaknili teh razmer samo tam, kjer so se v političnih kolizijah neposredno vsiljevale.

Treba je bilo zasledovati predvsem razredni boj v dnevi zgodovini in na podlagi dane in novo ustvarjene zgodovinske snovi empirično pokazati, da so bili s podjarmljenjem delavskega razreda v februarju in marcu hkrati premagani tudi njegovi nasprotniki — buržujski republikanci v Franciji in na vsej evropski celini, meščanski in kmetijski razredi, ki so se borili proti fevdalnemu absolutizmu; da je bila zmaga „honetne republike“ v Franciji hkrati padec narodov, ki so odgovorili na febarsko revolucijo s herojskimi vojnami za neodvisnost; da je končno padla Evropa s porazom revolucionarnih delavcev v svojo staro dvojno, angleško-rusko sužnost. Junjski boji v Parizu, poraz Dunaja, tragikomedija berlinskega novembra 1848, obupani napori Poljske, Italije in Madjarske, izstradanje Irske — to so bili glavni momenti, v katerih se je odigral

¹ Nastalo iz predavanj l. 1847., pozneje priobčeno v „Novem renskem listu“.

v Evropi razredni boj med buržuazijo in delavskim razredom, in na podlagi katerih smo pokazali, da mora propasti vsaka revolucionarna vstaja, pa naj bo njen cilj še tako oddaljen od razrednega boja, dokler ne zmaga delavski razred, da ostane vsaka socialna reforma utopija, dokler se merita z orožjem proletarska revolucija in fevdalistična kontrarevolucija v svoji svetovni vojni. Po našem opisovanju, kot v resnici sta bili Belgija in Švica tragikomedijni karikaturni življenjski postavi na veliki zgodovinski sliki, prva vzorna država meščanske monarhije, druga vzorna država meščanske republike, obe pa državi, ki si domišljata, da sta isto tako neodvisni od razrednega boja kot od evropske revolucije.

Sedaj, ko so videli naši čitatelji, kako se je razvijal razredni boj v letu 1848 v kolosalnih političnih oblikah, je čas, da se natančneje pečamo z gospodarskimi razmerami samimi, na katerih temelji obstoj buržuazije in njeno razredno gospodarstvo ter sužnost delavcev.

V treh velikih poglavjih bomo orisali: 1. razmerje mezdne delo od kapitala, suženstvo delavca, gospodstvo kapitalista, 2. neizogiben propad srednjih meščanskih razredov in kmetijskega stanu pod sedanjim sistemom, 3. komercialno podjarmljenje in izkoriščanje buržujskih razredov različnih evropskih narodov po despotu svetovnega trga — Angliji.

Mi bomo skušali stvar razložiti kolikor mogoče priprosto in poljudno in ne bomo predpostavljali niti najelegantnejših pojmov politične

² Misli se lahko poljubno število Din.

s svojo politiko odbil strokovno gibanje Slovenije od sebe. Za CROSOJ je industrijski proletariat Slovenije izgubljen.

Za nas je jasno, da Glavni Radniški Savez ni nič boljši, temveč morda še slabši od CROSOJ-a, ker podpira centralistično politiko srbske buržoazije in je ekspozitura socialistične stranke Jugoslavije, ki zagovarja imperialistično politiko „nacionalnega edinstva“, in sedi na desnici II. internacionalne.

Rudarjem in steklarjem pa vendar ni preostalo nič drugega, kot da pristanejo na vstop v GRS, ker so njihove prejšnje organizacije razpuščene.

Pri železničarjih so pristopili enotni strokovni organizaciji tudi klerikalni železničarji, organizirani doslej v „Prometni zvezi“.

A ta pristop ne pomeni, da so rudarji, steklarji in železničarji postali Amsterdamci po prepričanju ali socialpatrioti. Ujedinjenje se je izvršilo na podlagi proletarske demokracije, svobode kritike in mišljenja. Na občnih zborih, kongresih in sploh v organizacijah bo odločala volja članstva a ne želje par ljudi ali diktat kakšnega birokrata.

S tem zedinjenjem se je ustvarilo v samem GRS-u močno krilo, ki zahteva zedinjenje strok. gibanja vse Jugoslavije. Mi torej s tem nikakor nismo pripomogli reformizmu, temveč izključno razredno-bojevnemu proletarskemu gibanju. Mi nismo bili nikdar za enotnost radi enotnosti, temveč v današnjem položaju vidimo v zedinjenju strokovnega gibanja predpogoji za to, da se zbere ves industrijski proletariat za boj proti reakciji, za boj proti svetovnemu imperializmu v močni fronti mednarodno enotnega strokovnega gibanja, za katerega se bode združeno ruske in angleške strokovne organizacije.

Sodrug okrog CROSOJ-a pa te borbene volje doslej niso pokazali, temveč se vedno bolj približujejo reformistični taktiki in socialistični stranki Jugoslavije.

Zato naj se potolaži tudi „Socialist“, ki pravi z ozirom na to pisanje „Org. Radnika“, da „to ujedinjenje komunistom na jugu ni po volji“. Kajti okrog „Org. Radnika“ ni nobenih „južnih komunistov“, temveč so bivši komunisti, ki so bili izključeni ali pa so sami izstopili iz Neodvisne delavske stranke Jugoslavije.

Iz kritike „Org. Radnika“ povzemamo mi zaključek, da smo na pravilni poti.

Kaj pomeni „nevtralnost“ strokovnih organizacij.

Mi smo nedavno priobčili v našem listu članek „Proč s politiko!“ in v njem pojasnili, da so škodljivci delavskega razreda oni, ki oznanjajo, da morajo biti strokovne organizacije nevtralne napram politiki.

Oni, ki oznanjajo politično nevtralnost, hoče izenačiti pojma strankarska neodvisnost in politična nevtralnost. A to sta dve popolnoma različni stvari. Dokler je razkol v proletarskih strankah (a razkola

ne bo več šele tedaj, ko bo zmagoviti proletariat likvidiral socialno demokracijo), naj ne bodo strok. organizacije organizacijsko podrejene nobeni politični stranki. Ali to pa še ne pomeni, da mora biti strokovno gibanje politično nevtralno.

Oznanjevalci politične nevtralnosti (ki jih je največ v železničarskih vrstah) zagovarjajo svoje stališče tako-le: Radi lažjega zedinjenja morajo biti vrata strokovne organizacije odprta vsakemu delavcu in zato mora biti strok. gibanje politično popolnoma nevtralno. In nekateri železničarji so odšli v tej nevtralnosti celo tako daleč, da so hoteli, da bi za 1. maj izšel manifest, v katerem se ima govoriti „izključno o strokovnih“ zadevah. Samo posebi se razume, da mora biti strok. organizacija odprta vsakemu delavcu brez ozira na njegovo politično prepričanje. Ali iz tega pa nikakor ne sledi, da izgubi strok. gibanje vsako prepričanje in politično orientacijo. Ravno v svrhu pridobivanja širokih množic delavstva je potrebno, da ima strokovno gibanje jasno določeno politiko. Strok. delavsko gibanje ne more biti nevtralno napram vprašanju splošno političnega značaja. Strok. organizacije ne morejo biti nevtralne napram temu, da so n. pr. velikanski proračunski izdatki za militarizem, a neznatne vsote za brezposelnost, ne morejo biti nevtralne napram politiki reakcije in vojnih avantur, napram politiki zakona o zaščiti države itd. Ako je strokovno gibanje nevtralno napram vsem tem vprašanjem, potem strok. gibanje stvarno ovira delavske množice, da bi se organizirale v boj proti vsem tem zlom.

Če je strokovno gibanje nevtralno napram politiki vladajoče srbske buržoazije, pomeni, da strok. gibanje odvrta delavstvo od boja in da ga skupaj z meščanstvom miri, da naj se sprijazni s tem stanjem. A to se pravi podpirati buržoazijo.

„Slovenski Narod“, najreakcionarnejše glasilo demokratske bankokracije piše, da naj bo delavstvo „trezno“, da naj se zabubi v svoje čiste gospodarske organizacije in da prispeva h „konsolidaciji“ gospodarstva. Kapitalisti se hočejo danes utrditi na krvi in kosteh delavskega razreda. In zato — govore delavstvu, naj se varuje „političnih lujskačev“.

Agitatorji za politično nevtralnost strokovnih organizacij so torej zavestni ali nezavestni agenti interesov buržoazije.

Delavstvo mora obsojati in pobijati politično nevtralnost, a zahtevati strankarsko neodvisnost strokovnih organizacij, ki morajo voditi proletarsko razredno politiko proti buržoaziji.

Kongres saveza kovinarskih delavcev.

O velikonočnih praznikih se je vršil v Beogradu kongres saveza kovinarjev. Na kongresu je bilo 20 delegatov z glasovalno pravico, 5 delegatov s posvetovalnim glasom in 13 članov savezne uprave. Savez ima 24 podružnic, ki so poslale poročila, tri podružnice, ki niso poslale poročila; in šest podružnic, ki so oblastno

razpuščene (v Sloveniji). 24 podružnic šteje 2.699 članov.

Glavna točka kongresa je bilo vprašanje zedinjenja in vprašanje železničarjev.

Kongres je zavzel pravilno stališče napram ujedinjenju na jugu, a špeciellnih razmer v Sloveniji ni razumel. Radi tega bodo sodrug kovinarji v Sloveniji postopali sami tako, kot morejo in morajo nastopati v danem položaju, da spravijo večino kovinarskega proletariata v enotno bojovno strokovno organizacijo, ki bo sposobna, da brani interese kovinarskega proletariata. In tako si bo mogla ustvariti tudi enotno fronto kovinarjev vse Jugoslavije.

Večina kongresa se je tudi postavila na stališče, da železničarji v Srbiji in na Hrvaškem še vedno ostanejo organizirani kot sekcija zveze kovinarjev. Mi pa izražamo svojo nado in prepričanje, da se bo tudi železničarski proletariat Hrvatske in Srbije pridružil

Strokovni organizaciji železničarjev Jugoslavije.

Poročilo anglešk. strok. voditeljev o sovjetski Rusiji.

Ko je dala nekomunistična strokovna delegacija prva poročila iz sovjetske Rusije, je označeval meščanski in socialpatriotski tisk njihove izjave za „boljševiški švindal“. Naš list je prinesel več teh poročil. Svetovno levičarsko proletarsko časopisje jih je prinašalo. Socialdemokratski tisk je pa trdovratno molčal. Edino izjemo je delal „Daily Herald“, glasilo angleške delavske stranke.

Da napravijo konec vsem lažem, so delegati angleških strokovnih organizacij izdali v Londonu knjigo, v kateri natančno poročajo o razmerah v sovjetskih republikah, kakor so jih na svojem potovanju sami na svoje lastne oči videli. Ta knjiga bo skoro izšla v vseh svetovnih jezikih, tako zanimanje je za njo.

Mi bomo priobčili v naši 1. majski številki le izvlečke iz poročil posameznih strokovnih delegatov.

Brombley pravi o ruskih strokovnih organizacijah, da so to organizacije, potem katerih vladajo sovjeti. One preskrbujejo delavce s stanovanji, zdravniško oskrbo in vsakega delavca lahko pošlje zdravnik poleg rednega letnega dopusta v kako zdravilišče za dobo do 6 tednov, če je izčrpan od dela. Sam je videl mnogo teh zdravilišč. To so čista in zelo lepa poslopja, v katerih se je prej šopirila buržoazija. Neka ameriška stenotipistinja mu je pripovedovala, da nudi 7 funtov sterlingov mesečne plače v Rusiji delavcu ravno toliko, kot v New Yorku 7 funtov tedenske plače. (1 funt je sedaj okrog 300 Din).

Delavci dobe živila potom strokovnih organizacij in konsumov mnogo ceneje kot drugod. In živil je dovolj. Tudi jetniki v ječah imajo konsumne zaloge, kjer si kupijo kruha, sadja in

tobaka za svojo plačo, ki jo dobe v ječi za svoje delo po tarifu, določenem od strokovnih organizacij.

Ni res, da je vera v Rusiji „preganjana“. Cerkev je bila enostavno ločena od države in država ne da za verske namene nobenega denarja. Ali vsaka vera je svobodna.

Vesti, da je padla morala žena, so žalostne izmišljotine. Zakon je pogodba dveh državljanov in lahka je tudi ločitev zakona, če to hočeta oba prizadeta. Javna morala stoji višje nego v kapitalističnih državah. Bodelov ni nobenih. Prostitucija je že skoro iztrebljena.

Veliko skrb se posveča otrokom. Otroci izgledajo srečni, dobro oblečeni in dobro hranjeni.

Kmetje so dobili prejšnjo veleposestniško zemljo. Podučuje se jih v smotrenejšem obdelovanju zemlje in živinoreji. Država jih vedno izdatneje podpira s poljedelskimi stroji.

„Povedal sem, kar sem sam videl. Trdno sem prepričan, da ima Rusija veliko bodočnost, in vesel sem, da vsi napori kapitalističnega sveta ne bodo iztrgali ljudstvu zemlje, ki si jo je enkrat osvojilo.“

Kako je v ječah.

Tamkajšnje življenje popisuje Brombley sledeče: Navadni hudodelci in zločinci nadaljujejo v ječi svoje produktivno delo, če so industrijski delavci. Drugi si izvolijo kak poklic in se jih v njem poučuje. Njihov delovni čas in plačo določa tarifa strokovnih organizacij. Dobijo ček, s katerim prejmejo v konsumu živila.

Pazniki so izkušeni delavci, ki fungirajo kot delovodje. Straž, kot so v evropskih ječah, sploh ni. Orožja ni videti v ječah. Delegacija je videla n. pr. jetniško delavnico, v kateri je delalo nad sto jetnikov s samo dvema milicionerjema in šest delovodji. In ti jetniki so banditi, roparji, vlomilci!

Med delovnim časom spoli niso ločeni. Delegacija si je notirala slučaj, ko delata mož in žena pri istem stroju. Jetniški konsum upravljajo jetniki sami. Celice obstoje iz spalnic z 10—12 posteljami. Postelja se lahko uporablja tudi čez dan.

Jedo v skupnih jedilnicah. Kuharja določijo jetniki. Jetniki lahko nosijo svojo obleko.

Najvišja izobrazba za vse delavce!

O izobrazbi delavcev piše strokovna delegacija: „Temeljno dejstvo sovjetskega sistema je, da mora vsakdo delati, da živi. To dejstvo dokazuje, da je zlomljena oblast kapitalistov nad delom. To istočasno odpira vsakemu delavcu svobodno pot, da upravlja delo, ki mu pripada, ki odgovarja njegovim sposobnostim, zadovolji njegove notranje potrebe in istočasno služi splošni blaginji. Ruske strokovne organizacije imajo 5½ milijona članov. Vsi imajo polno svobodo in možnost, da se izobražujejo in razvijajo, kakor to doslej ni bilo dano nobenemu delavstvu.“

delavca delati v stipuliranem času. Z isto denarno vsoto, s katero je kupil buržuj njegovo delovno silo, n. pr. z dvema frankoma, bi mogel kupiti dva funta sladkorja ali katerokoli drugo blago v gotovi množini. Dva franka, s katerima je kupil dva funta sladkorja, je cena dveh funtov sladkorja. Dva franka, s katerima je kupil 12 ur delovne sile, je cena dvanajsturnega dela. Delovna sila je torej blago, nič večje, nič manjše kot sladkor. Prvo se meri z uro, drugo s tehniko.

Svoje blago, delovno silo zamenjajo delavci z blagom kapitalista, z denarjem in sicer se izvrši ta izmenjava v gotovem razmerju. Toliko in toliko denarja za toliko in toliko dela. Za dvanajsturno tkanje dva franka. Ali mar ne predstavlja ta dva franka vsako drugo blago, ki ga lahko kupim za dva franka? V resnici je torej delavec izmenjal blago, delovno silo proti blagu druge vrste, in sicer v gotovem razmerju. S tem ko mu je dal buržuj dva franka, mu je dal v zameno proti njegovemu delovnemu dnevu toliko mesa, toliko obleke, toliko lesa, luči itd. Dva franka izražata torej razmerje, v katerem se izmenja delovna sila proti drugemu blagu, izraža torej *menjalno vrednost* njegove delovne sile. Menjalna vrednost blaga, izražena v denarju, se imenuje njegova *cena*. *Delovna mezda* je torej samo posebnost blaga, ki ga ne hrani nihče drugi kot človeško meso in kri.

Vzemimo poljubnega delavca, n. pr. tkalca. Buržuj mu da tkalni stroj in prejo. Delavec se

spravi k tkanju in iz preje postane platno. Buržuj se polasti platna in ga proda n. pr. za 20 frankov. Ali je delovna mezda tkalca *delež* (del) platna, 20 frankov, produkta njegovega dela? Nikakor ne. Dolgo prej, preden se proda platno, mogoče mnogo prej, preden je stikano, je prejel tkalec svojo delovno mezdo. Kapitalist ne plača torej te mezde z denarjem, ki ga bo dobil iz platna, temveč z denarjem, ki mu je pri rokah. Kot nista tkalni stroj in preja produkt blaga, ki ga dobi v zameno proti svojemu blagu, delovni sili. Mogoče je bilo, da buržuj ni našel sploh nobenega kupca za svoje platno. Mogoče je bilo, da od prodaje ni dobil niti toliko, kolikor je znašala delovna mezda. Mogoče je, da proda platno zelo dobro v primeri s plačo za stkanje. Vse to tkalca ne briga. Kapitalist kupi z enim delom svojega razpoložljivega premoženja, svojega kapitala, delovno silo tkalčovo isto tako, kot je kupil z drugim delom svojega premoženja surovino — prejo — in delovno orodje — tkalni stroj. Potem ko je izvršil te nakupe, in med te spada tudi delovna sila, potrebna za produkcijo platna, producira samo še s surovinami in delovnimi orodji, ki pripadajo njemu. K tem spada tudi naš dober tkalec, ki ima pri tem produktu ali ceni produkta isto tako malo deleža kot tkalni stroj.

Delovna mezda torej ni delež blaga pri blagu, ki ga je on produciral. Delovna mezda je del že razpoložljivega blaga, s katerim si kupi kapitalist gotovo vsoto produktivne delovne sile.

Delovna sila je torej blago, ki ga proda last-

nik — mezdni delavec kapitalu. Zakaj ga proda? Zato, da bi živel.

Delo je pa lastna življenjska delavnost delavčeva, njegovo lastno življenjsko izražanje. In to *življenjsko delavnost* proda tretji osebi, da si zagotovi potrebna *življenjska sredstva*. Njegova življenjska delavnost je zanj le sredstvo, da more eksistirati. Dela, da živi. Ne vračuna sam dela v svoje življenje, temveč delo je mnogo bolj žrtev njegovega življenja. Je blago, ki ga proda nekemu tretjemu. Produkt njegove delavnosti torej tudi ni smoter njegove delavnosti. Ono, kar producira sam zase, ni svila, ki jo tké, ni zlato, ki ga dobi iz rudniškega rova, ni palača, ki jo gradi. Kar producira sam zase, je *delovna mezda*; svila, zlato, palača se pa zamenjajo za gotov kvantum (količino) življenjskih sredstev, na primer v en jopič iz bombaževine, kovinast novic in stanovanje v kleti. In delavec, ki 12 ur tke, prede, vrta, suče, gradi, kida, tolče kamenje, nosi itd., — ali mu velja to dvanajsturno tkanje, predenje, vrtnanje, sukanje, zidanje, kidanje, tolčenje kamenja kot izražanje njegovega življenja, kot življenje? Nasprotno. Življenje se prične zanj tam, kjer to delo preneha, pri mizi, na gostilniški klopi, v postelji. Dvanajsturno delo nima zanj nobenega smisla kot tkanje, predenje, vrtnanje itd., temveč ima smisel kot *zaslužek*, ki ga spravi do mize, na gostilniško klop, v posteljo. Če bi sviloprejk predla zato, da bi životarila kot gosnica, bi bila popoln mezdni delavec. (Dalje prihod.)

S pozdravi, brzojavkami, komerzi in izletih, z javkanjem, prošnjami in govorancami ne bomo dosegli drugega uspeha — kot ta, da pokažemo, da se ne znamo boriti za svoje pravice, da nimamo nobenega razumevanja za pomen strokovnega in meštrnega gibanja, da nimamo razredne zavesti — da smo slabi in razcepljeni.

In zavoljo tega bodo taki kongresi vedno le satire, komedije in tragedije.

In zavoljo tega se bo g. minister samo smejal ali pa k večjemu podal kakšno sočutno izjavo.

Javni nameščenec.

Ententin imperializem oborožuje rablja Cankova.

Ententa je dovolila Bolgariji povečanje vojske za novih 10.000 mož. Angleška buržuazija opravičuje to podporo Cankovu, češ, da je „treba ščititi Bolgarijo proti sovjetski vladi“. Anglija in Francija hočeta pod to pretvezo organizirati po vsem Balkanu, Poljski in v baltskih državah vojno proti sov. Rusiji. Te države naj bi bile nove topovska hrana za ententin imperializem proti delavsko-kmečki državi. Ali gospoda dela račun brez krčmarja.

Internac. pregled.

Nova francoska vlada se je sestavila iz Painlevé Caillaux. Ta vlada pomeni zvezo buržuazije s socialno demokracijo, imperialističnih in mirotvornih fraz. To bo prispevalo k razkrinkanju francoske socialne demokracije. Vlada kriza v Franciji je torej za kratek čas rešena, ali neresena je finančna in gospodarska kriza, čeprav obljublja novi finančni minister Caillaux, da jo bo rešil. Toda frank pada, brezposelnost narašča.

V Angliji se radikalizira delavsko gibanje, desno Macdonaldovo krilo je imelo na kongresu angleške del. stranke močno levo opozicijo.

V Palestini so demonstrirali Arabci proti angleškemu imperializmu in njegovemu predstavniku Balfourju, ki se je tam mudil. Francoski imperializem skuša izkoristiti nove težkoče angleškega imperializma na vzhodu. Turško-francosko zблиžanje, ki je morda že zavzelo obliko tajne medsebojne pogodbe, je direktno naperjeno proti Angliji na vzhodu. Amerika pa zopet pomaga Angliji s tem, da pritiska na francoske finance.

26. aprila so bile druge predsedniške volitve v Nemčiji. O njihovem izidu poročamo v prih. številki.

Svetovni imperializem snuje dalje protiboljševiško fronto, napad na sov. Rusijo. Strah pred odporom mednarodnega proletariata ga v teh načrtih najbolj ovira.

V Kovnu se je pričel velik proces proti 300 delavcem, osumljenim, da so vršili komunistično propagando na Litavskem.

Nove aretacije.

Pretekli teden sta bila aretirana ss. Salomon iz Hrastnika in Šimnovec iz Vodic.

Po rudarskih revirjih je bilo polno hišnih preiskav pod pretvezo, da iščejo „Rdečo pomoč“.

V Zagrebu in Beogradu je bilo polno novih aretacij, med drugimi so aretirani ss. Kosta Novakovič in Bergmann v Zagrebu, Kotur v Beogradu.

Žerjavovo „Jutro“ obeta, da bo vlada prepovedala vse 1. majske shode in prireditve.

Režim opravičuje ta nasilstva, češ, da se bori proti „boljševiški nevarnosti“.

Pa s tem se režim samo škoduje in povečuje opozicionalno armado delavcev in kmetov.

Politične beležke.

Rekonstrukcija vlade še ni izvršena. Izgleda, da hočejo radikali spraviti pod streho vse reakcionarne odredbe in da se potem spustijo v pogajanja z Radičevci, ki padajo vedno bolj globoko pred PP absolutizmom.

Tudi klerikalci se prizadevajo na vse načine, da izdajo interese slovenskih delavcev in kmetov in se udinjajo radikalski srbski buržuaziji. V „Slovenec“ pišejo, da so za enotno državo in da se niso borili

za avtonomijo kot Slovenci, temveč da zahtevajo kot državotvorni Jugoslavlani demokratsko ureditev države.

V prih. številki pričemo škofovo pastirsko pismo, v katerem škof grozi s poklom onim, ki bi hoteli razlastitev veleposestev. „Domoljub“ seveda zagovarja velekapitalistično početje škofa in SLS in pravi, da so sovražniki cerkve oni kmetje, ki hočejo razdelitev cerkven. veleposestev.

Opozicionalne gosposke stranke bodo ponovno poteptale kmečke in delavske interese. SLS je pripravljena šrtvovati slovensko samostojnost za to, da pridejo njeni voditelji v vlado.

Ali jim bodo delavci in kmetje še vedno sledili?

Ne.

Delavci in kmetje jim morajo obrniti hrbet in dokončati boj za samoodlobo Slovenije, izvedbo agrarne reforme, za to, da delavec in kmet, ki tvorita ogromno večino prebivalstva.

Kdo čita „Delavsko-kmečki list“?

Lahko vprašamo tudi nasprotno: „Kdo ne čita „Delavsko-kmečkega lista“? In odgovor na to vprašanje je zelo enostaven. „Delavsko-kmečkega lista“ ne čita buržuj, kapitalist, ali oni, ki je zadovoljen s kapitalistično družbo in si ne želi nobene izpremembe družabnega reda. To so najprej ljudje, ki živijo kot izkoriščevalci drugih in uživajo v razkošju, medtem ko delavci garajo in stradajo. Ti ljudje ne čitajo

našega lista, temveč časopise, v katerih se mnogo govori o takih-le stvareh kot n. pr. „Delo (drugi!) slabša življenje“, „Samo delo (drugi!) more rešiti Jugoslavijo“ in podobno. Taki časopisi pišejo, da morajo delavci delati, kmetje plačevati težke davke, a drugi da uživajo.

Ali samo kapitalisti odklanjajo „Delavsko-kmečki list“? O, ne! Je tudi mnogo delavcev, ki so še tako zaslepljeni, da se ne marajo boriti proti oblasti kapitalistov, temveč jo podpirajo. Ti proletarci hodijo za klerikalno ali demokratsko stranko, od katerih še vedno kaj pričakujejo, čeprav jim vsakdanja resničnost dokazuje, da te stranke varujejo interese kapitalistov in teptajo pravice delovnega ljudstva.

Ali razredno-zavedni proletarci v obratu, v uradu in doma čitajo edin proletarski časopis

„Delavsko-kmečki list“.

„Delavsko-kmečkega lista“ ne potrebujejo samo-tovarniški delavci. Tudi domača delavka pravi: „Pri tej plači ne morem več živeti, „Delavsko-kmečki list“ se bori za večje plače.

Nameščence pravi: „Del-kmečki list se bori za 8 urni delavnik! Ah, če bi vendar že enkrat imel več prostega časa!“

Kmet pravi: „Visoki davki so naša poguba. „Del-kmečki list“ se bori za to, da davčno breme pade z ramen malega kmeta.“

Vsa množica onih, ki delajo v tovarni ali na polju, v pisarni ali v rudniku, vsi delovni možje in žene vedo:

„Delavsko-kmečki list“ se bori za interese delovnega ljudstva, proti črni PP

reakciji, za svobodo, za oblast delavcev in kmetov!“

Mnogo je ljudi, ki odobravajo naše zahteve in našo politiko in so celo pripravljeni, da bi „bili zraven“ — ko bomo zmagali, ali danes v dobi reakcije so preboječi, preveč ravnodušni, da bi delali za proletarsko stvar. Ti pravijo: kaj pa morem pomagati, še službo bom izgubil, rajši bom počakal boljših časov. Taki nočejo niti čitati „Delavsko-kmečkega lista“, ti rajši berejo v „Jutru“ novice, „iz naših krajev“, „Jutrov“ listek, ilustriran „Slovenec“ in podobno.

Takim delavcem je treba šele dati razredno zavest.

Delavcem je treba pokazati, da jim zemeljski blagoslov ne bo padel z neba, da si morajo najprej priboriti boljše življenjsko eksistenco. Zato je potrebno, da vsak delavec in kmet zasleduje, kaj se godi po svetu, kaj so visoki gospodje sklenili na polju socialne zakonodaje, kaj delajo podjetniki, kaj ukrepa srbska gospoda, kakšen je sploh svetoven položaj. V „Delavsko-kmečkem listu“ najdete na vsa ta vprašanja jasne odgovore. „Del-kmečki list“ ni samo bojovno orožje delavcev, ampak podaja tudi ogledalo življenja delovnega ljudstva. To življenje rišejo sami delavski in kmečki dopisniki iz tovarn in vasi.

„Delavsko-kmečki list“ je torej edini list delovnega ljudstva Slovenije.

Zato ga podpirajmo! Plačujmo redno naročnino! Pridobivajmo nove naročnike! Zbirajmo tiskovni sklad! Dopisujmo v njega, kaj se godi po tovarnah, vaseh, posameznih delovnih okrajih!

Dopisi iz del.-km. Slovenije

Maribor.

Socialpatrioti proti skupni manifestaciji na 1. maj! Mi smo se obrnili na mariborske socialiste s sledečim pozivom za skupno proslavo 1. maja: „V vseh industrijskih krajih Slovenije se bo vršila proslava 1. maja skupno. Radi tega dejstva ne sme Maribor na noben način zaostati.“

Obracamo se na Vas z vprašanjem, ali ste pripravljeni s spodaj podpisanimi voditi pogajanja, katera naj vodijo do rezultata skupne proslave. Znano Vam je, da so se tozadevna pogajanja lansko leto po Vaši krivdi razbila, ter da je to vplivalo na delavstvo zelo slabo.

Upoštevati je treba zlasti razvoj gibanja za ujedinjenje strokovnih organizacij na čelu z železničarskimi organizacijami, katere so ujedinjenje že izvršile. Na 1. maja naj se manifestira proti reakciji in pa za enotnost strok. organizacije v svrhu uspešnega boja proti ofenzivi kapitala. Upamo, da boste upoštevali celokupno proslavo zlasti radi tega, da pokažemo buržuaziji, da smo v bojih pripravljeni vedno za skupno akcijo v korist proletariata. Pričakuje, da nam v najkrajšem času odgovorite natančno, kje in kateri čas se vršijo skupna pogajanja, Vas sodružno pozdravljamo! Za bivšo Splošno žel. org.: Caurek Andrej

Za kovinarje: Teršek Ignac.

Za lesne delavce: Matjašič Stefan.

Mariborsko socialpatriotsko vodstvo, na čelu mu urednik „Volksstimme“ Viktor Eržen, je vstalo proti skupni proslavi in odgovorilo sledeče:

„Z ozirom na Vaš tamkajšnji dopis z dne 6. aprila in ustmeni razgovor na seji dne 10. aprila med člani našega 1. majskega odbora in Vašo delegacijo, Vam po sklepu zaupniškega zborovanja z dne 14. aprila 1925 sporočamo:

Zaupniški zbor je obravnaval predloge za tkzv. skupno proslavo 1. maja, ki so jih stavili odborniki bivše spl. želez. org., kovinarji in lesni delavci tkzv. „Neodvisnih strok. org.“ in sicer:

1. Lasten majski manifest, 2. lastni majski znaki in 3. poseben govornik, ter zaključil:

Predložene zahteve jasno izražajo namen „Neodvisnih“ strokovničarjev, da bi v okviru skupne 1. majske proslave priredili svojo lastno manifestacijo. Vsled tega odklanjajo ponudbo kot nesprejemljivo. Ob enem apelirajo na vse razredno-zavedno delavstvo, da se udeleži 1. majske manifestacije, ki jo prireje socialistične politične, strokovne, kulturne in gospodarske organizacije Maribora in okolice. Sleheri delavec in delavka ter vsak intelektualce je v naših vrstah dobrodošel.“

Socialpatrioti so odklonili 1. majske proslave samo zato, ker se boje, da bi delavstvo slišalo našo besedo. Zakaj ta

strah? Če so res tako trdno prepričani naši Erženi o pravilnosti svoje socialpatriotske politike in taktike, zakaj se boje, da bi tudi mi govorili delavstvu na praznik celokupnega razreda? Ne razumemo tega, da je sklenjeno, da se v vseh industrijskih krajih Slovenije vrši skupna proslava, a Viktor Eržen s svojimi birokrati v Mariboru pogazi ta sklep. Za to jih ne bodo obsodili samo „neodvisni“, kakor nam pravijo, ampak tudi njihovi lastni pristaši-delavci. Nam pa s tem ne boste preprečili dostopa do množice, temveč samo olajšali. In tudi na 1. maj se bo čula beseda nas, razredno-bojovnih proletarcev!

Trbovlje.

Nov gerentski sosvet. Žrjavov režim je po volji dr. Roša postavil trboveljskemu proletariatu kot za velikonočne piruhe nov gerentski sosvet iz sledečih ljudi: Vodušek, Sušnik, Potrata, Žagar, Restar, Babič, Roš, Goropčevšek, Pust, Verbič, Berger, Jazbec, Klenovšek, Gašparič, Kolenc. V tem sosvetu je 11 demokratov-orjunciev, ki so dobili pri volitvah v parlament 329 glasov; dva socialisti, ki so dobili pri skupščinskih volitvah 139 glasov, in dva klerikalca, ki so 8. februarja dobili 800 glasov. Socialisti in klerikalci so sprejeli ta vladin odlok, po katerem bodo gospodovali nad večino trboveljskega prebivalstva, ki je kljub vsem prepovedanim shodom in aretacijam oddalo pri februarjskih volitvah nad 1000 glasov za Delavsko-kmečki republikanski blok, ki ni zastopan v tem sosvetu. Demokrati vedo, da v Trbovljah ni tal za nje. Zato nočejo razpisati volitev, nočejo dopustiti, da bi v trboveljski občini vladal oni, kdor dela in največ davkov plačuje. Mi moramo plačevati davke zato, da potem gerentski demokratski sosvet daje naše težke tisoče za sokolski (t. j. orjanski) dom, a niti fika za delavstvo. In klerikalci ter socialisti zadovoljno sedé v tem sosvetu in s tem indirektno dajejo sankcijo (odobroli) novi nasilnosti današnjega režima nad trboveljsko občino.

Zanimivo je sledeča „Slovenčvo“ priznanje: „Se bolj so prezrli (Žerjavovci) delavce. V celi trboveljski dolini niso našli niti enega delavca, da bi ga imenovali v sosvet.“ S tem torej klerikalci priznavajo, da tudi za njimi in socialisti ne stoji trboveljsko delavstvo in da je sedanjí gerentski sosvet protidelavski. Vendar so enkrat priznali resnico.

Naj se zabava „gospoda v gerentskem sosvetu! Delavstva se s tem ne boste pridobili zase, niti ga ne boste omajali. Se bo prišla do izraza volja delavstva in tedaj bodo odleteli gerentski Žerjavovski „sosvetniki“ in trboveljsko občino bo zopet upravljalo delavstvo v interesu 98% trboveljskega prebivalstva. Rudarji.

Škofja Loka.

Poročati moramo, kako pri nas lesna podjetja izkoriščajo delavstvo. Koncem lanskega leta je skrhiralno lesno podjetje Cagliari in drug, pri katerem je bilo zaposlenih 30 delavcev. Večina teh je odšla potem k znanemu lesnemu podjetniku Heinricharju, ki ima svoje žage in trgovine po raznih krajih Slovenije. Potem ko je sprejel te delavce v službo, je znižal plačo vsem za 8—15%. Tako delajo danes 10—11 ur dnevno za 3-50 Din na uro. Na deseturen delavnik zasluži torej delavec 35 Din. Kako naj s tem živi? Lesni trgovci Dolene je zagrozil svojim delavcem, da jih bo odpustil, če ne bodo volili Žerjavovih demokratov. Bil je sam čuvar skrinjice in je gledal, ako so prišli vsi njegovi delavci na volišče in če so volili Žerjava. Čeprav je tako nasilstvo kaznjivo, seveda on ni bil nič kaznovan. Pri nas velja kazen samo za delavstvo, kapitalist pa lahko dela, kar hoče.

Ljubljana.

Pollakova tovarna. Že dolgo se nismo oglasili v našem „Delavsko-kmečkem listu“ iz tovarne znanega klerikalnega kapitalista Pollaka. Sedaj pa moramo povedati, kako nas izkorišča ta krščansko-socialni magnat. Vseh zaposlenih delavcev je sedaj 350, od teh je okrog 150 ženskih delavk. Usnarji, ki jih je okrog 70, imajo plačo na uro in sicer 5-45—6 Din. Za vse druge velja akordno delo, čeprav ni tovarna v polnem obratu, temveč čisto nimamo skoro nobenega dela. Tako dostikrat ne zaslužimo niti za življenje. Po pogodbi je velikonočni ponedeljek plačan, a nam ga sedaj ni hotel izplačati. Čeprav določa zakon o zaščiti delavcev, da se imajo vršiti volitve obratnih zaupnikov v vaškem podjetju, ki ima nad trideset delavcev, se pri nas še niso vršile nobene tozadevne volitve. Priznati moramo, da smo se sami premalom zanimali za razpis volitev obratnih zaupnikov. A sedaj se moramo pobrigati za to. Kajti podjetnik nas lahko šikanira in zafrkava na vse načine, če ni tu izvoljenih obratnih zaupnikov, ki v vsakem slučaju nastopijo za delavske interese. Podjetnik jih zato ne sme kaznovati, niti odpustiti, ker obratnim zaupnikom pripada zastopstvo delavskih interesov po zakonu o zaščiti delavcev. Delavci, izkoristimo vsaj te ugodnosti in pravice, ki jih imamo po pisanih meščanskih zakonih! Zakaj je v naši tovarni tako mrtvilo od strani delavstva in temu primerno izkoriščanje s strani podjetnika? Ker nimamo močne, enotne bojovne strokovne organizacije. Obstoji sicer ena krščansko-socialna organizacija in reformistično strokovno društvo, ki je včlanjeno

v strokovni komisiji. Ali obe skupaj imata neznatno število članov in nič ne delujeta. Kaj nam je storiti? Ustanavljati kako novo, tretjo strokovno organizacijo? Ne. To bi bilo samo novo cepljenje naših moči, porazdeljeni bi bili v tri strokovne organizacije, ki bi se teple med seboj, za delavstvo bi pa nič ne dosegle. Že dve strokovni organizaciji sta preveč. Ustvariti moramo eno samo strokovno organizacijo, ki bo vodila razredni delavski boj in branila naše interese. V te organizacije se moramo včlaniti vsi! Nekateri pravijo: v klerikalno organizacijo ne grem, v socialistično tudi ne — in tako je večina izven vsake organizacije. Sedanja organizacija, včlanjena v strok. komisiji s svojimi 30 člani, res nima enega dobrega vodstva, ki bi znalo kaj ukreniti. Ali kdo je kriv temu? Mi sami, ki stojimo zunaj in vse to mirno gledamo. Če se bomo organizirali, ne bomo imeli samo dolžnosti, ampak tudi pravice. V odbor bomo izvolili sodruge, v katere imamo zaupanje in za katere vemo, da bodo vodili organizacijo v pravilnem smislu. Dokler pa smo neorganizirani, pa nam lahko Pollak manjša plače in krati druge pravice, a mi se vsemu temu ne moremo zoperstaviti. Če nastopi poedinec, je lahko odpuščen. Če pa nastopi močna organizacija, je zmaga naša. V organizaciji je moč. Le potem organiziranega razrednega boja bo delavski razred zmagal. Več zavednih delavcev.

Kako sem postal razredno-zaveden proletarec?

(Piše dobrovoljec A. H.)

Dovolite, da izide v 1. majski številki našega „Delavsko-kmečkega lista“ tudi moj dopis, ki kaže težko razvojno pot enega proletarca od nacionalističnega dobrovoljca do zavednega proletarskega borca.

Kot 18 letni mladenič sem 6. junija 1915. odšel od staršev k 27. domobranskemu polku v Admont na Gornje Avstrijsko. Od tam sem odrinil 28. avgusta s prvim maršbataljonom preko Krna smo prepotovali na Duplje planino in na Smogar. Tu smo ostali do 3. marca 1. 1916. Od tam smo odšli na južno Tirolsko v Brunn-eck in Bozen, kjer nas je obsul peklenjski ogenj italijanskih granat. 28. junija pa smo odšli na Gališko bojišče. Tu smo se že nekateri medpotoma pogovarjali, da o prvi priliki pobegnemo k „sovražniku“ in se na ta način rešimo avstrijske sužnosti. Toda naše nade se niso izpolnile. 13. avgusta so Rusi ujeli skoraj ves naš polk. Privedli so nas v Kamenec Podolski. Ko so nas za silo nasitili, smo šli s prvim vlakom v Proskorov od tam pa v Kijev. Končno smo prišli v ujetniško taborišče Danico. Od tu se šele prične moja prava pot trpljenja. V Odesi 27. avgusta 1916. leta so nas porazdelili: kar nas je bilo Slovanov skupaj, druge narodnosti pa zopet skupaj. Razumljivo je, da se je med nami širila vedno bolj prikrita nezadovoljnost. Bilo je res pasje življenje v ujetništvu. Širila se je agitacija za vpis v srbsko dobrovoljaško divizijo. Nekega dneva smo se sestali v bližnjem gozdu na posvetovanje. Na tem sestanku nam je pojasnjeval neki srbski častnik o dobrovoljstvu. Med drugim je dejal: Mi jugoslovanski dobrovoljci se bomo borili s puško v roki za svobodno Jugoslavijo. V kateri ne smejo vladati tirani. Vladati mora narod sam. Vsi smo bili za tako Jugoslavijo takoj navdušeni ter smo z veseljem vstopili v legijo, da stremo despotizmu in imperializmu nemške buržuazije. Z menoj vred sta vstopila J. Bitenc in Musec, oba Slovenca. Drugi dan se že odpeljemo v Odeso. V Slobodki Romanovski smo dobili orožje in novo obleko. Moj kolega J. Bitenc in jaz sva bila dodeljena 5. četi. Dobili smo srbske sajke in rusko obleko ter smo odrinili na bojno polje v Dobrudžo. Tam se je že borila 1. dobrovoljaška divizija. Tu so nas pričakali Romuni in nas navdušeno pozdravili. Po dvodnevem naporu smo prispeli v Medjedijo, odkoder smo kmalu odšli na bojišče. Nemška in bolgarska artilerija sta nas dan in noč neusmiljeno naskakovala. Usodni dan pa je bil za nas 20. oktober. Že ponoči smo čuli, da Bolgari režejo žice. Z dnevom pa so namerili proti nam kršeno ogenj malih in velikih kalibrov. Kakšno grmenje je bilo, se ne da popisati. Odbijali smo jih s čudovito vz-

trajnostjo, ali premoč je bila na njihovi strani. Zasuli so nam vse rove, zadnjo oporo, ki smo jo imeli. Naša prva četa drugega polka ni dobila nobenega povelja več, ker vse telefonske naprave so bile uničene od šrapnelov in granat. V bolgarsko jetništvo ni nikdo želel priti; zato smo se začeli previdno umikati. Ko so to zapazili, so nas začeli obsipati s strojnimi. Ko sem bežal, sem zaslišal znan glas, ki je klical „na pomoč“. Okrenem se in zagledam svojega tovariša Bitenca s prestreljeno nogo, oslabljenega od velike izgube krvi. Zadenem ga na ramo in z njim vred bežim. Prigovarjal mi je, naj ga pustim in naj režim sebe, ker da je itak izgubljen. Odgovoril sem mu, da ga ne zapustim in da delim z njim življenje ali pa smrt.

Tedaj prileti granata in me zasuje. Koliko časa sem ležal v tem položaju, se ne spominjam. K zavesti so me pripravili bolgarski puškini kopiti, ki so mi padali po telesu, zmerjanje in pljuvanje v obraz. Spoznal sem strašni položaj, v katerem sem se nahajal, zavedajoč se, kaj pomeni priti v bolgarsko jetništvo kot dobrovoljec. Kdor je to poskusil, mi bo rad pritrldil. Vprašali so me, kdo da sem. Odgovoril sem, da sem Srb. „Nisi“, je bil odgovor, „ti si dobrovoljec“. In pričelo je zopet padati po meni. Ne vem, kaj vse se je z menoj godilo, ker človek ima to dobro lastnost, da kadar je najhujše, omaga. Ko sem se zopet zavedel, sem videl, da sem privezan h konju, ki me je vlekel za seboj kakor klado. Vendar, ko sem prosil dotičnega vojaka, kateremu sem bil pod nadzorstvom, naj me odveže, se me je usmili toliko, da je začel goniti konja bolj polagoma. V takem stanju me privede v mesto Karomer pred vojaško bolgarsko komando. Ne spominjam se več, kaj vse so me spraševali in kaj vse so delali z menoj, spominjam se samo tega, da sem se znašel v nekem ovčjem hlevu. Pobrli so mi vse. Pustili so mi samo hlače in rusko srajco. V štirih dneh mi je samo

M. K.:

Današnji družbi.

Propala boš, saj sama tavaš v zmoti. Ves tvoj ustroj pokveka je, uganka, ki se ne reši le zato, ker manjka človeka množice, da se poloti

z rokami klenimi te, zvabi s poti nereda, zmede. Krog vratu ti zanka bo položena, vzišlo do nastanka življenja novega razdobje bo ti.

Tedaj bo konec dolgoletne blodnje, navala, boja in krvavih kron, porazov, zmag in neuspelih nad.

Pozdravljali pokrajine svobodne z rokami svojimi bomo brez spon. V to verjemo, kar nas razjeda jad.

enkrat prinesel neki vojak malo kruha in sira, a še to skrivaj. Ta dan proti večeru so me še enkrat temeljito preiskovali. Vprašali jih, kaj to pomeni. Odgovorili so mi — da me drugi dan za rana ustrelijo. Nisem se prestrašil tega, ker sem to že pričakoval in si nisem želel drugega izhoda.

Ali usoda je hotela drugače. Med potjo na morišče nas ustavi četa nemških vojakov in vpraša, kam me vodijo tacega; imel sem namreč zvezane roke na hrbtu. Po obrazu in telesu sem bil ves razbit. Rekli so mi, da sem lažnjivec, dobrovoljski pes in izdajca. Nemci pa so rekli, ker je še mlad in zato še neodgovoren za svoja dejanja, ter me odvedli v neko municijsko skladišče na robijo. Ni še minulo 14 dni pri tem delu, ko nastane po noči silna eksplozija, ki je vničila ogromno zalogo municije. Med nami ujetniki je bilo mnogo ranjenih in mrtvih. Napol nag in bos iz spanja zburjen sem bežal proč od kraja katastrofe, misleč, da se mi je ponudila prilika za beg. Preoblekel sem se v obleko padlega Rusa, da me ne bi spoznali. Minilo je res nekaj dni, ko sem se jel svobodneje kretati, ko me spozna neki nemški častnik, da nisem pravi Rus, temveč dobrovoljec in jetnik. V plačilo za to sem

dobil v podvojeni meri batin in sunkov. Med tem časom privedejo še štiri druge dobrovoljce — jetnike J. Saftiča iz Sarajeva, M. Krnjajčiča iz Ogulina, V. Radjenoviča iz Banjaluke in A. Mardjarič iz Like. S temi štirimi sem pozneje delil usodo nemške in bolgarske oficirske kulture do konca svoje tragedije. Trpljenje je bilo tolikšno, da smo se tolažili edino le s smrtjo. Po preteku enega meseca so nas transportirali v jetniško taborišče v Gornji Šleziji. Tam so nas vrgli v podzemsko klet, v biveše shrambe za municijo. Tu smo prebivali šest mesecev največje bede in pomanjkanja. Po preteku te dobe smo bili izročeni avstrijski vojaški oblasti kot veleizdajniki v zapore Krakov. Po nekoliko dneh so nas zvezane odpeljali v zloglasno kaznilnico tako zvano „Glavnjačo“ v Beogradu. Na desni strani dvorišča je bilo postavljenih pet hrastovih vislic. Za časa mojega zapore sem videl tedenko po par obešencev, ki so še po usmrtni viseli po eno do dve uri, ter so nam jih kazali s pripombo „za temi pridete vi na vrsto“.

Ležali smo na golih deskah. Večna tema, brez odeje, za približek pa brez števila uši in stenic. Hrana ni bila za ljudi. Gnilo zelje in repa — to je bila dnevna hrana. Na dan smo dobili za šest oseb po en hlebec kruha. Mislite si, kako sem bil lačen in s tem tudi oslabljen. Tam sem prebil dve leti od 4. aprila 1917 do prevrata. Torej vseh zgoraj opisanih nas pet je imel od 4. aprila 1917. leta dalje v rokah dični general Remmen. Ko nas je zasliseval, je vedno pripomnil: „Saj mi je vse eno, kako se zagovarjate; najmanjša kazen za izdajico dobrovoljca je smrt na vešalih.“ In tako smo bili tudi obsojeni na smrt na vešalih radi izdajstva. Pozneje smo bili pomiloščeni, jaz kot najmlajši na 10 let težke ječe, tovariš Musec pa na 18 let. Tam sem se seznanil tudi z zaprtimi slovenskimi dobrovoljci: Golobom, Kastelicom, Čebokli Alojz.

Po končani vojni o prevratu smo bili vsi izpuščeni na svobodo. Razumljivo je, da ni nobeden od nas več zdrav. Živčno smo popolnoma uničeni. Čudim se samemu sebi, da sploh še živim. Že sem mislil, da sem svoboden, da grem skozi odprta vrata ječe v tisto Jugoslavijo, za katero sem se boril. Ali varal sem se. Tudi tu, v današnji Jugoslaviji sem že poskusil dvakrat dobre jugoslovanske zapore. Ne mislite, da radi tatvine ali verižništva. — Zaprlji so me radi mojega proletarskega marksističnega prepričanja. Vojska, dobrovoljstvo, bolgarsko in nemško jetništvo, glavnjača in jugoslovanski zapor v Ljubljani in Mariboru — vse te trde izkušnje so mi dokazale, da za delavca in kmeta ni mesta v nacionalističnih vrstah. Delavci in kmetje spadamo v svojo delavsko-kmečko armado. Ko se bomo tako združili, se bomo šele osvobodili in živeli res v svoji domovini, ki nam ne bo mačeha, ampak dobra mati. Leta in leta smo krvaveli za one, ki nas zopet teptajo in zapirajo. Spreglejmo! Leta in leta smo se borili za bogastvo drugih, sedaj pa se borimo zase, dokler ne bo svoboden delavsko-kmečki razred. Če nas bodo izkušnje kaj izučile, bomo potem kmalu praznovali 1. maj osvobojenja.

Dopis iz Hrastnika.

Vsi smo občutili potrebo po združenju strokovnega gibanja, smo pred veliko nočjo sklicali tozadevni sestanek steklarjev. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki je takoj šel na delo. In v par dneh se je vpisalo 60 članov v organizacijo. Ali med delavci je še mnogo nejasnosti v tem pogledu. Eni pravijo: če bo komunistična, bom pristopil, drugi bi pristopili, če bo socialdemokratska, a tretji pravijo: SLS ima veliko moč v beograjskem parlamentu in zato moramo napraviti krščansko-socialno organizacijo. A pravilno in edino koristno za delavstvo je sledeče: Upostaviti se mora enotna strokovna organizacija, ki naj združi vse delavce brez ozira na politično prepričanje. Organizacija ne sme biti niti socialpatriotska, niti klerikalna, tem eč razredno-bojevna. To se pravi: organizacija se more boriti za delavske interese potom razrednega boja. V organizaciji ima vsakdo dolžnosti in pravice. Vsak o naj sodeluje ali tudi kritizira napak. Le tako more organizacija napredovati. In le na ta način si bomo steklarji zboljšali svoj položaj.

Nekaj steklarjev.

Tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad so darovali sledeči sodruzi: Križman iz St. Jurija 40 Din. Grdadolnik 5 Din, Furlan 13 Din, Arih iz Kranjske gore 19 Din, Tomšič 9 Din, Habe 2 Din, proletarec, ki je za enotno strokovno organizacijo 12 Din, skupaj 91 Din; Tomšič Ignac Ljubljana 9, Habe Anton Lj. 2, Erbežnik Ivan Lj. 6, Neimenovan Lj. 10, Nakrst Moste 4, Janez iz Ljubljane 20, Kres Ignac Litija 10, Schaffer D. Gradac 5, Furlan Iv. Lj. 15, Vidic Josip Celje 5, Patre Josip Celje 5, Arih Ivan Kranjskagora 10, Mijač Lovro Borovnica 3, Kragelj Franc Krmelj 7-50, Pušnik Jože Trbovlje 2-50, Jugovic Vlad. Lj. 10, Medoš Peter Dragatuš 2-50, Gašperšič St. Hrušice 3-50, Kepec N. Dob 5, Rozman Ivan Jesenice 2-50, Brezposelni 1, raztrgan zidar 5, za praznike vodo 10 Predtrg rdeči 5, za pirhe 10, Močilar 10, za domorino 5, slava Fakinu 5, Hlad na Vrbi 5, Kralj I. Moste 5, Knapič Leop. Kočevje 5, Aljančič Matevž Križe 5 Din, Primšek 10, Furlan 21. Čepelnik Fr. 8, skupaj 247-50; vste šli z vseh v soti skup. 1187-50 Din. — Za tiskovni fond je poslal naknadno Usar še 25-50 Din, Verbee J. Vič 25, Usar Peter Križe 25-50.

Listnica uredništva.

Ker nimamo v izobilju denarja, prejšnji teden številka ni izšla, da smo lahko izdali povečano 1. majsko številko.

Kljub temu, da ima današnja številka 8 strani, je izostalo precej gradiva med drugim članka o klerikalnem boju proti agrarni reformi cerkvenih veleposestev in novem umiku SLS pred režimom PP.

Vse pride na vrsto. Prizadeti naj oprostijo! Uredništvo.

VABILO.

Splošna delavska gospodarska zadruga „Rudarski dom“, r. z. z o. z. v Trbovljah, vabi tem potom vse svoje člane na

3. redni občni zbor

ki se vrši dne 3. maja 1925 ob 15. uri v prostorih zadrugne hiše „Rudarski dom“ Loke 400, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje in odobrenje pravilnika.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924.
4. Dopolnilna volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Trbovlje, dne 9. aprila 1925.

Načelstvo.

Splošna Delavska Gospodarska Zadruga „Železničarski dom“, r. z. z o. z. v Ljubljani, vabi tem potom vse svoje člane na

3. redni občni zbor

ki se vrši dne 24. maja ob 8. uri zjutraj v prostorih zadrugne hiše Karla Marxa trg 2/II, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ker je letošnji občni zbor zelo važen, se naprošajo vsi člani zadruga, da se istega polnoštevilno udeležijo. Načelstvo.

Dober zaslužek.

Iščejo se zanesljivi razpečevalci srečk za Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in vse druge kraje Slovenije.

Ponudbe na Narodno kulturno društvo v Mali Nedelji.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani. Odgovorni urednik Josip Pezdur, sedlar. Tiskarna, Josip Pavliček Kočevje.

Zbirajte za tiskovni sklad lista!

